

Koolilaste vaksineerimine

Mida selgitada lapsevanemale vaksineerimise eel, ajal ja järel?

Informeeritus on ohutu vaksineerimise võtmesõna

- Vaktsiinide kasutamisel võivad tekkida kõrvaltoimed.
- Tõsiseid kõrvaltoimeid esineb väga harva, aga väita, et kõrvaltoimeid ei esine, on vale.
- Enne vaktsineerimist tuleks selgitada kõrvaltoimete tekkimise võimalust.
- Pakendi infolehes on teave võimalike vastunäidustuste ja kõrvaltoimete kohta – andke pakendi infoleht või selle koopia õpilasele, et ta sellega tutvuks ja vanematele viiks.
- Vaktsiiniga ärahoitav haigus on reeglina ohtlikum kui vaktsiinist tekkida võiv kõrvaltoime.
- Vaktsineeritav/lapsevanem peaks arstile või õele teada andma kõigist tekkinud kõrvaltoimetest.
- Immuniseerija peab teatama tõsistest kõrvaltoimetest Raviametile.
- Lapsevanem võib saata kõrvaltoime kohta teatise Raviametile.

Juhis keskendub teabe jagamisele vaktsineerimise erinevatel etappidel ning on suunatud peamiselt vaktsineerimist teostavatele kooliõdedele.

Loodame, et juhistest on kasu vaktsiiniteabe jagamisel ja lapsevanematega suhtlemisel.

**Juhis on valminud Raviameti ja Terviseameti koostöös
2020**

Enne vaktsineerimist

Lapsevanema NÕUSOLEK lapse vaktsineerimiseks

Nõusolek või keeldumine tuleb esitada kirjalikus taasesitamist võimaldavas vormis. Saatke lapsevanemale nõusolekut küsiv infoleht vähemalt nädal enne vaktsineerimist.

Soovituslikud nõusolekuvormid leiате Terviseameti veebileheküljelt

www.vaktsineeri.ee – Tervishoiutöötajatele – Vaktsineerimine – Vaktsineerimiseks nõusoleku küsimise (soovituslikud) vormid

Lapsevanem annab nõusoleku seda tõenäolisemalt, mida rohkem ta eelnevalt INFORMATSIOONI saab

Selleks et lapsevanem saaks langeda informeeritud otsuse, peaks nõusolekulehega olema kaasas järgmine teave (soovitavalt eraldi lehel, mis jääks alles hilisemaks lugemiseks):

1. Vaktsiinvalditava(te) haigus(t)e kirjeldus.
2. Millised on selle/nende haigus(t)e sümptomid ja tüsistused. (lisage viide www.vaktsineeri.ee).
3. Millised on selle vaktsiini ajutised ja püsivad vastunäidustused.
4. Kuidas kooliõde veendub, et lapsel ei esine vaktsineerimist välistavaid vastunäidustusi:
 - kontrollite terviseandmeid Tervise Infosüsteemist,
 - vestlete lapsega, et saada täiendavat infot.
5. Kuidas toimub vaktsineerimine.
6. Kuidas toimub vaktsineerimisjärgne jälgimine koolis.

7. Kust leiab konkreetse vaktsiini ravimiteabe:

- www.ravimiamet.ee – otsi ravimit.
- tooge välja vaktsiini täpne nimetus – nt Priorix või M-M-RVaxpro (mitte MMR või leetrivaktsiin);
- selgitage, et ravimiteabes on kirjas kõik vaktsiiniga seostatud kõrvaltoimed ja hoiatused/ettevaatusabinõud.

8. Millised kõrvaltoimed ja kui sageli konkreetse vaktsiiniga võivad kaasneda (kirjas ravimiteabes).

9. Kuidas aidata last kõrvaltoimete korral (palavikualandaja/valuvaigisti, külm kompress).

10. Kuidas ja kuhu teatada, kui lapsel tekib kõrvaltoime.

Selgitage, et lapsevanema poolt on oluline anda kooliõele teada kõigist võimalikest lapsel ilmnevatest kõrvaltoimetest vaktsineerimise järgselt. Kooliõde edastab võimaliku tõsise kõrvaltoime kohta teatise Ravimiametile. Lapsevanem võib Ravimiametile kõigist kõrvaltoimetest ka ise teatada: pharmacovig@ravimiamet.ee.

MIKS:

- Aitab suunata lapsevanema (sh vaksineerimises kahtleja) usaldusväärse infoallika juurde.
- Aitab vältida sotsiaalmeedia gruppide ning vaktsiinivastaste internetilehekülgede kasutamist infoallikana.
- Aitab parandada lapsevanema oskust kriitiliselt hinnata erinevat teavet, sh sotsiaalmeedia vahendusel saadud infot.
- Lapsevanem vajab kindlustunnet, et last ei seata ohtu, et kooliõde teab ja arvestab riske ning vastunäidustuste olemasolul ei vaksineeri last.
- Pakendi infolehe jagamine suurendab tervishoiutöötaja ja lapsevanema vahelist usaldust, lapsevanema terviseteadlikkust ning samuti tõenäosust, et hiljem tekkida võivate kõrvaltoimete korral teavitab lapsevanem neist tervishoiutöötajat või Raviametit.

Kuidas nõustada last ja teavitada õpetajat vahetult enne vaksineerimist

TEAVITAGE õpetajat vaksineerimisest

Teavitage õpetajat plaanitavast vaksineerimisest ning paluge teda

vaksineeritud õpilase tervise seisundi osas tähelepanelik olla. Julgustage õpetajat kutsuma abi, kui lapse seisund peaks halvenema.

VÄLISTAGE tõelised vastunäidustused ja seisundid, mis vajavad ettevaatust või vaksineerimise edasilükkamist

Tutvuge vaktsiini infolehel toodud vastunäidustustega. Veenduge, et lapsel ei esine vastunäidustusi.

Selleks:

- **kontrollige TIS-st** lapse anamneesi vastunäidustuste suhtes, sh eelmiste vaksineerimiste infot;
- tutvuge lapse terviseandmetega, mille lapsevanem on esitanud;
- vestelge lapsega võimalike ajutiste ja püsivate vastunäidustuste osas (allergiad, immuunsüsteemi haigused).

Kerge nohu ja väike palavik ei ole vastunäidustused, kuid (lapsevanema) soovi korral võib vaksineerimise edasi lükata.

Varasem **anafülaktilist tüüpi allergia** (urtikaaria, angioödeem, hingamisraskused, šokk) vaktsiini koostisosale on püsiv vastunäidustus.

Munaallergia ei ole ühegi riiklikusse immuniseerimiskavasse kuuluva vaktsiini puhul absoluutne vastunäidustus. Lapsi, kellel on muna söömise

järgselt tekkinud anafülaktiline reaktsioon (üldine nõgestõbi, näo ja keele turse, hingamisraskused, šokk), tuleks MMR-ga vaksineerida suure ettevaatusega – soovitatavalt haigla päevastatsionaaris, kus on tagatud jälgimine vähemalt 30 minutit ja kohese ravi võimalus.

Krambid – kui lapsel on esinenud krampe või on ajukahjustus, peab vaksineerimisel olema ettevaatlik ja jälgima palaviku teket, sest esineb **krambirisk**.

RÄÄKIGE lapsele vaksineerimisest

Selgitage lapsele talle eakohasel viisil:

- Mille vastu teda vaksineeritakse.
- Miks on vaksineerimine vajalik.
- Kuidas vaksineerimise protseduuri läbi viiakse.
- Öelge lapsele, et ta peab mõneks ajaks jääma kooliõe kabinetti jälgimisele.

MIKS:

Laps peab teadma, et vaktsiin on üldiselt ohutu.

Laps peab teadma, et kooliõe kabinettis on turvaline ja vaksineerimise protseduur ei ole ohtlik.

Anafülaksia tekib väga harva (1–2 juhtu miljoni vaktsiiniannuse kohta), aga on väga tõsine reaktsioon. Sel põhjusel peab laps jääma kooliõe juurde jälgimisele, sest teised õpilased/õpetaja ei pruugi tema seisundi kiiret halvenemist märgata. Last ei tohi kohe pärast süsti üksi klassi saata.

Pärast vaktsineerimist

JÄLGIGE LAST

Paluge lapsel jääda mõneks ajaks (soovitatult 15 minutiks) oma kabinetti jälgimisele.

OLGE VALMIS JÄRGMISTE REAKTSIOONIDE TEKKEKS

Kõigil vaktsiinidel tekkida võivad kõrvaltoimed:

- **Psühhogeensed reaktsioonid** – kõige sagedamini tekivad peeringlus, iiveldus või ühekordne oksendamine, minestus. Minestuse ajal võivad esineda jäsemete tõmblused. Laps võib minestada enne süsti, süstimise ajal, vahetult pärast või mõned minutid pärast süsti.

- **Anafülaksia** (esineb väga harva: 1–2 juhtu miljoni vaktsiinidoosi kohta) – **vajab kohest ravi**. Raske allergilise reaktsiooni tunnusteks on **naha sügeluse teke, urtikaaria või laialdane nahapunetus, silmade/näo turse, hingamis- või neelamisraskus, vererõhu langus, lõpuks võib tekkida teadvuskadu**. Seetõttu peab laps jääma pärast vaktsiini manustamist vähemalt 15 minutiks jälgimisele kooliõe kabinetti, et saaks vajadusel esmaabi anda. Selle aja saate sisustada lapsele info jagamisega (vt järgmist punkti) ja vajadusel rahustamisega.

ANDKE LAPSELE PAKENDI INFOLEHT ning paluge see vanematele anda.

Kui karbis on ainult üks infoleht, siis

- tehke koopia
- või kirjutage paberile, kust saab pakendi infolehe välja trükkida/lugeda (www.vaktsineeri.ee – Laste vaktsineerimine – Ajakava)

Iga vaktsiini pakendi infolehes on kirjas kõik vaktsiiniga seostatud **kõrvaltoimed**, kuid need tekivad väga harva. **Enamikul** lastest ei teki ühtegi kõrvaltoimet.

Tuletage lapsele meelde, et laps annaks võimalikult kiiresti teada kõigist HÄIRIVATEST muutustest, sh süstekoha reaktsioonidest, mis tekivad pärast vaktsineerimist.

Rääkige lapsele, millised kõrvaltoimed võivad tekkida:

Õhtul või järgmisel päeval võivad tekkida **süstekoha valu/turse/punetus, palavik, peavalu, väsimus**. Neid saab leevendada paratsetamooli või ibuprofeeniga ja külma kompressiga. Need reaktsioonid võivad olla häirivad, kuid pole tõsised ega ohtlikud.

Hoiatused hilisemaks

HPV vaktsiin

Tekkida võivad **väsimus ja iiveldus**.

MMR vaktsiin

7–12 päeva pärast vaktsineerimist võivad tekkida leetritaoline lööve ja palavik. Tegemist ei ole leetritega ja see ei ole teistele nakkusohtlik. Nähud kestavad 1–2 päeva. Vajadusel kasutada palavikualandajat.

Kuu aja jooksul pärast vaktsineerimist võib tekkida **trombotsütopeenia** (avaldub kergesti tekkivate verevalumite ja verejooksudena, tekib väga harva), vajab ravi.

Liigesvalu – võib tekkida kuni **1,5 kuud** pärast vaktsineerimist.

dTaP

Õlavarre turse, mis võib olla ulatuslik ja lapsele väga häiriv. Tavaliselt

möödub see kuni 5 päevaga (leevenduseks paikne külm kompress, valuvaigisti).

Kui lapsel tekib kõrvaltoime

Tervishoiutöötaja peab teatama tõsistest kõrvaltoimetest Ravimiametile: www.ravimiamet.ee – teata kõrvaltoimest. Mittetõsistest kõrvaltoimetest võiks lapsevanem Ravimiametile ise teada anda, see säästab õe aega

Tõsisteks loetakse ravimite (sh vaktsiinide) kõrvaltoimeid, mis põhjustavad:

- surma;
- eluohtlike reaktsioone ravimite manustamisel (st reaktsiooni ajal oli patsiendi seisund eluohtlik);
- püsivaid tervisehäireid (sh invaliidsust);
- töövõimetust;
- haiglaravi vajaduse või pikendavad seda;
- ravimite põhjustatud väärenguid.

NB! ÄRGE KUNAGI ÕELGE LAPSEVANEMALE, ET

- vaktsiinid on täiesti ohutud;
- vaktsiinidel ei ole kõrvaltoimeid;
- „Vaevalt see reaktsioon on seotud vaktsiiniga“, eriti kui see on infolehes kirjas sageli esineva kõrvaltoimena.

Vaktsiinidel esinevad kõrvaltoimed ja nii lapsevanemad kui ka sageli lapsed on sellest aina enam teadlikud. Seetõttu on parim strateegia vaktsineerimise soodustamiseks luua arsti ja lapsevanema vahel usalduslik suhe.

Lisainfo: www.vaktsineeri.ee

Küsimused, mida lapsevanemad võivad küsida

? Kuidas vaktsiin toimib?

Vaktsiini toimivaks osaks on **antigeenid**. Nendeks võivad olla:

- viiruste ja bakterite osakesed;
- bakterite toksiinide osakesed;
- surmatud viirused;
- elus nõrgestatud viirused.

Vaktsiinis olevad antigeenid haigust ei põhjusta, kuid võivad põhjustada kergele haigusele iseloomulikke nähte pärast vaktsineerimist (palavik, lihasvalud jne).

Tuleb meeles pidada, et elus nõrgestatud viirused võivad immuunpuudulikusega isikutel haigust põhjustada ja immuunpuudulikkus on nende vaktsiinide vastunäidustuseks.

Vaktsiinis sisalduvate antigeenide lapsele manustamisel hakkab lapse organism tootma **antikehi** (teatud tüüpi valke).

Selleks et organismis tekiks piisaval hulgal antikehi, mis tulevikus „päris“ viiruse või bakteriga kokkupuutel oleks võimelised selle hävitama, tuleb mõningaid vaktsiine süstida mitu korda. Nt süstitakse Infanrix Hexat kolm korda: uuringuandmete põhjal tekkis pärast kolme annust vähemalt 95,7% imikutel piisavas koguses antikehi; kordusvaktsineerimise järel 2. eluaastal (pärast 4. annuse manustamist) tekkis piisavas koguses antikehi 98,4% lastel. Difteria, teetanuse, läkaköha ja poliomieliidi 5. annus tehakse 6–7 a vanuses ja edasi peaks saama difteeria, teetanuse, läkaköha vaktsiini iga 10 aasta järel.

Lapsevanem võib huvi tunda, kui kauaks vaktsiin kehasse jääb. Vaktsiinis olevad antigeenid hävitatakse antigeenide endi esile kutsutud antikehade poolt umbes kahe nädalaga.

Organismis säilib mälu antigeenist mälu rakkudes (T-lümfotsüüdid ja B-lümfotsüüdid) ning kui organismi peaks sattuma „päris“ haigustekitaja (nn metsikut tüüpi viirus, bakter), tunnevad mälu rakkud selle ära ja organism hakkab kiiresti vastavaid antikehi tootma, mis haigustekitaja hävitavad. Vahel võib juhtuda, et vaktsineerimise tulemusena tekkinud antikehade tase ei ole päris haigustekitajaga kokkupuutel selle täielikuks hävitamiseks piisav. Antikehade hulga teke on väga individuaalne ja sõltub lapse immuunsüsteemist ning mõnede harvade immuunsüsteemi häirete korral ei pruugi organismis pärast vaktsineerimist tekkida piisavas koguses antikehi.

Antikehade teke võtab aega paar nädalat. Antikehad püsivad organismis 10 aastat või kauem (olenevalt antikehast) ning et ka pärast seda perioodi oleks kaitse haigustekitaja eest olemas, on osade vaktsiinide puhul vajalik kordusvaktsineerimine.

Kas, kuidas ja kui piisavalt vaktsiinide ohutust ja toimet inimestel uuritakse?

Müügiloa saamisele eelnevad uuringud koekultuuridel ja loomadel; järgnevad kliiniliste uuringute erinevad faasid, kus vaktsiini testitakse inimestel.

- Esimese faasi vaktsiiniuuringuga selgitatakse välja üldine ohutusprofiil, määratakse immuunvastuse tüüp ja ulatus.
- Teise faasi uuringu eesmärk on saada rohkem infot vaktsiini ohutuse ja immunogeensuse kohta, määrata kindlaks soovituslikud annused ja immuniseerimise optimaalne skeem.
- Kolmanda faasi uuringu eesmärgiks on saada teavet vaktsiini efektiivsuse ja kõrvaltoimete kohta. Pärast müügiloa saamist tehakse vajadusel neljanda faasi uuring, et täiendavalt hinnata ravimi (pikaajalist) ohutust ja efektiivsust.

Harva ja väga harva esinevad kõrvaltoimed ei pruugi uuringutes ilmnedagi, kuna nende avaldamiseks oleks tarvis äärmiselt suurt uuritavate gruppi. Seetõttu jätkub efektiivsuse ja ohutusalase info kogumine müügiloa saamise järgselt kõrvaltoimetest teatamise abil. Eestis peavad arstid, õed ja ämmaemandid teatama vaktsiinide tõsistest kõrvaltoimetest. Patsient või patsiendi lähedane võib teatada kõigist võimalikest kõrvaltoimetest. Vajadusel rakendatakse kõrvaltoimete avastamiseks seiresüsteemi. See võimaldab uute vaktsiinide puhul avastada harvaesinevaid kõrvaltoimeid pärast vaktsiini turuletulekut kindlaks määratud ajaperioodi jooksul.

Vaktsiini kasu ja riskide hindamine toimub järjepidevalt pärast turuletulekut. Kõrvaltoimeid hinnatakse iga riigi ravimiameti poolt ja Euroopas ühtselt. Euroopas on loodud vaktsiinide ohutuse jälgimiseks koostöövõrgustik VAESCO (The Vaccine Adverse Event Surveillance and Communication), mis kogub ja hindab üksikutest Euroopa liikmesriikidest saadud teavet vaktsiinide kohta, et tagada vaktsiinide kvaliteet ja ohutus. Konkreetsete riskide ilmne misel või kahtlusel viiakse läbi laiaulatuslikke uuringuid ja hinnatakse kõiki olemasolevaid andmeid, kaasates erinevaid eksperte ja huvigruppe.

Millised abiained on vaktsiinis ja kas need on ohutud?

Vaktsiinid peavad toimimiseks sisaldama abiaineid. Kõik abiained, mida vaktsiinide tootmise käigus kasutatakse, on loetletud pakendi infolehes ja pakendil. Abiainete sobivust hinnatakse alati enne müügiloa väljastamist. Enamik abiainetest toimet ei oma, kuid siiski võivad mõned neist teatud tingimustel organismile mõju avaldada.

Ravimiteabes on näidatud abiainetega seotud juhud, kui konkreetsel manustamisviisil võivad kõrvaltoimed ilmnedagi. Sellisel juhul on teabesse lisatud ka täiendav hoiatus võimalikest ohtudest (nt võib tekitada allergilisi reaktsioone).

Kuna vaktsiine kasutatakse üldjuhul harva ning väga väikestes kogustes (alla 1 ml korraga), on nendega manustatavate abiainetes sisaldused võrreldes igapäevaselt tarvitatavate ravimite või suuremahuliste infusioonilahustega väga väikesed ning võimalikud riskid kõrvaltoimete tekkeks minimaalsed.

Adjuvante (alumiiniumi sisaldavad ühendid) kasutatakse antikehade moodustumise stimuleerimiseks, immuunvastuse kiirendamiseks ja pikendamiseks ning takistamiseks vaktsiini toimeaine liikumist manustamiskohalt eemale. Alumiinium ei ole raskemetall ja vaktsiinis sisalduval alumiiniumil puudub seos närvitoksilisusega. Ainus teadaolev kõrvaltoime on süstekoha granuloom (sügelev sõlmeke).

Stabilisaatoreid (magneesiumisoolad, laktoos, sorbitool, želatiin) kasutatakse vaktsiini stabiilsuse ja säilimise tagamiseks. Need aitavad tagada, et nõrgestatud elusviirus ei muutuks nakatamisvõimeliseks, või siis takistavad need bakteri lüüsumist ja toime kadumist.

Säilitusaineid (formaldehüüd, fenoksüetanool) kasutatakse bakteriaalse ja seensaastumise vältimiseks või mõnede vaktsiinis sisalduvate viiruste (nt polioviiruse, A- ja B-hepatiidi viirused) inaktiveerimiseks ja bakteriaalsete toksiinide kahjutustamiseks (näiteks difteeria ja teetanuse toksiidid).

Lastele mõeldud vaktsiinides tiomersaali (etüülelavhõbedat) ei kasutata. Säilitusained on lõpptootes lubatud minimaalses ja organismile ohutus koguses.

Valgud: mõnede vaktsiinide tootmisprotsessis kasutatakse valke, nt ovalbumiini (munavalk), kuna vaktsiiniviiruse paljundatakse kana fibroblastide koekultuuril või kanaembrüo rakkudel.

Valgud on lõpptootes jälgedena, nende kogus on üliväike, kuid ettevaatusabinõuna on ravimiteabes toodud selle kohta hoiatused.

Antibiootikumid: osad vaktsiinides olevad viiruse paljundatakse imetajate rakukultuuridel, mille bakteriaalse saastumise vältimiseks kasutatakse antibiootikume. Kuigi lõpptoode puhastatakse, võib antibiootikumi lõpptootes siiski väga väikeses koguses esineda (nt MMR- ja IPV-vaktsiini ühes annuses on 0,25 mikrogrammi neomütsiini).

Miks originaalinfolehes on rohkem kõrvaltoimeid kirjas kui Eesti infolehes?

„Originaalinfoleht“ on USA-s kasutatav infoleht. Euroopa Liidus lisatakse ravimi/vaktsiini infolehele ainult need kõrvaltoimed, mille puhul on põhjuslik seos vaktsiini toime hindamisel leitud olevat vähemalt võimalik.

USA-s lisatakse infolehele kõik kõrvaltoimed, millest on teatatud, kuid koos märkusega, et seost reaktsiooni ja ravimi/vaktsiini vahel ei pruugi olla.

Iga vaktsineerimise järgselt teatatud reaktsioon ei ole vaktsiini kõrvaltoime. Kuigi reaktsiooni ajaline kokkulangevus on lapsevanema jaoks oluline märk, ei tähenda see alati, et tegemist on vaktsiini kõrvaltoimega. Seega ei ole alust arvata, et Eestis ja mujal Euroopas varjatakse kõrvaltoimeid.

Milline on Eestis laste vaktsineerimisjärgsete surmade, tõsiste kõrvaltoimete ja püsiva kahjustuse statistika?

Ravimiamet avaldab alates 2007. aastast ravimite ja vaktsiinide kõrvaltoimete kokkuvõtteid. Vaktsiiniga seotud surmajuhud on väga harvad. Siiani on teada üks surmajuht tuberkuloosivaktsiini järgselt – seos vaktsiiniga oli olemas (lapsel tekkis BCG üldinfektsioon immuunpuudulikkuse tõttu verevähi foonil).

Täpsemalt saab lugeda kõigi teatatud kõrvaltoimete kohta Ravimiameti veebilehelt: www.ravimiamet.ee - [ravimiohutus](#) - [kõrvaltoimete kokkuvõtted](#)

Kas Eestis on vaktsiinikahjustuste fond sarnaselt USA tervishoiusüsteemiga? Kes vastutab, kui lapsel tekib tõsine kõrvaltoime?

Eestis on laste ravi ravikindlustusega kaetud, samuti tagatakse kõigile ravimi ja vaktsiini kõrvaltoime ravi.

Eestis ei ole vaktsiinikahjustuste fondi, mis sarnaneks USA vaktsiinikahjustuse kompensatsiooni programmile (Office of Special Masters of the U.S. Court of Federal Claims, National Vaccine Injury Compensation Program, nimetatakse sageli ka „vaktsiinikohtuks“). Ekslikult arvatakse, et USA fond hüvitab kõik tervisekahjud, mida vaktsiinidega seostatakse. Hüvitatakse vaid kõrvaltoimena tekkinud teatud tervisekahjustused, mille puhul a) ei saa välistada põhjuslikku seost vaktsiiniga (sh teoreetiliselt tõestatud), b) esineb ajaline seos ning c) põhjuse ja tagajärje vahel esineb bioloogiliselt võimalik ja loogiline jada. Fond kompenseerib miljoni vaktsiiniannuse kohta umbes ühe kaebuse. Kui kahju on tekkinud muul põhjusel (nt vaktsiini kvaliteediprobleemist või arsti veast), siis seda ei hüvitata ning patsient peab süüdlase hagemiseks kohtusse pöörduma.

Eestis saab vaktsiinist tingitud tervisekahju tekke puhul hüvitist nõuda juhul, kui

- see on tingitud raviveast (nt tervishoiutöötaja ei arvesta vastunäidustustega, eirab ettevaatusabinõusid, jätab riski kiireks avastamiseks mõeldud analüüsid teadlikult tegemata, rakendab vale ravi) (VõS § 770);
- selgub, et kahjustus on tingitud ebakvaliteetsest vaktsiinist (sh vale säilitamine, tootmisviga);
- tekib tervisekahju, mis on müügiloa hoidjale/ravimiametile seoses selle vaktsiiniga teada, kuid seda teavet on üldsuse eest teadlikult varjatud.

Kahjunõude korral tuleb kahju tekitaja väljaselgitamiseks pöörduda kohtusse.

Kui te ei tea või ei leia lapsevanema küsimusele kohe vastust,
siis paluge vastamiseks aega ning küsige ise

Ravimiametilt

pharmacovig@ravimiamet.ee

vaktsiini ohutuse, efektiivsuse või koostise kohta;

Terviseametilt

kesk@terviseamet.ee

immuniseerimiskava ja haiguste kohta.

Vastame kiiresti ja vastuse saab
lapsevanemale edasi saata.

RAVIMIAMET